

de blauwe klauwier

JAARGANG 13 NR 2

DE BLAUWE KLAUWIER is een uitgave van VOGELWERKGROEP DE KEMPEN, en verschijnt 4 - 5 keer per jaar.

LOSSE ABONNEMENTEN zijn verkrijgbaar door storting van f26,50 op bankrekeningnummer 122716337 van de Rabobank Hoogeloon, ten name van Vogelwerkgroep de Kempen onder vermelding van "abonnement Blauwe Klauwier". Het gironummer van de Rabobank Hoogeloon is 1118489. De portokosten zijn in de prijs inbegrepen.

DE REDACTIE bestaat uit: Jack Bos, Fred Geven, Lex Peeters en Jan Wouters. Het redactie-adres is: De Braken 11, 5541 AC Reusel

VOGELWERKGROEP "DE KEMPEN": beoogt hoofdzakelijk bezig te zijn met vogelstudie en natuureducatie, in het algemeen gericht op de Kempen. Dit ten einde vogels te beschermen en de kennis op het ornithologisch vlak te vergroten. Bovendien om de belangrijkste vogelgebieden te kunnen beschermen en eventueel te beheren. Hiernaast kunnen andere activiteiten plaats vinden, indien die leiden tot algemene natuurbescherming, natuurbeheer, natuurstudie en natuureducatie.

LIDMAATSCHAP is te verkrijgen door storting van f45,-- of f35,-- (studenten) op bankrekeningnummer 122716337 van de Rabobank Hoogeloon, ten name van Vogelwerkgroep de Kempen, onder vermelding van "lidmaatschap Vogelwerkgroep". Het gironummer van de Rabobank Hoogeloon is 1118489.

De contributie kan ook gestort worden op giro 5552526 ten name van G. Sanders, J.Goossensstraat 33 te Hoogeloon onder vermelding van "lidmaatschap Vogelwerkgroep".

Gezinsleden betalen f22,50.

ALLE POST, gericht aan Vogelwerkgroep "De Kempen" kan geadresseerd worden aan de secretaris: Renée Loos, Lensheuvel 37, 5541 BA Reusel, tel. 04976-3049.

HET DIA-ARCHIEF wordt beheerd door: Wim de Kroon, Kuikseindse weg 6, 5091 TD Middelbeers, tel. 04244-2329.

NIETS UIT DE BLAUWE KLAUWIER MAG WORDEN OVERGENOMEN, ZONDER VOORAF VERKREGEN SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE REDACTIE!

evaluatie derde bekentelseizoen

Lex Peeters.

Nu de telling van 07 en 08 maart achter de rug^{is} kan een korte evaluatie worden gegeven van het derde bekentelseizoen. Het beeld is nog vrij vaag, omdat een hoop formulieren op het moment nog niet binnen zijn. Over het geheel bekeken blijkt al wel dat er redelijk veel trajecten onderzocht zijn. In Midden-Brabant is de telintensiteit wèèr wat teruggelopen, in de Kempen raakten enkele smalle loopjes onbemand, maar daar stond een uitbreiding met een aantal belangrijke beektrajecten in het Land van Cuyk tegenover! Ronduit slecht verliepen de tellingen van de Kempische plassen, die steeds ter vergelijking bij het onderzoek zijn betrokken. Waarschijnlijk is het animo hiervoor teruggelopen, doordat de resultaten de laatste tijd door ijsvorming erg mager waren. Juist door het dichtvriezen van de grotere, open waters werd weer de belangrijke opvangfunctie van het bekenstelsel bij extreme weersomstandigheden duidelijk! Bekijk de resultaten van maart '86 en '87 maar eens, en vergelijk de aantallen van de Eendsoorten met die van maart '85 toen alle vennen en plassen gewoon open lagen.

Resultaten.

Het aantal Wilde eenden tijdens de telling van maart '87 zal straks, als alle gegevens binnen zijn, evenals in '86 weer de magische grens van 10.000 exemplaren overschrijden. De aantallen van Wintertaling en Kuifeend liggen (nu al) boven de 1000 ex. De Tafeleend zal op meer dan 900 exemplaren uit komen, een aantal waar de 161 en 129 exemplaren, die respectievelijk in maart '85 en maart '86 werden geteld, maar schriel tegen afsteken. Ook het Nonnetje en de Grote Zaagbek waren in maart goed vertegenwoordigd, maar zij bereikten geen van beiden de opvallende aantallen van maart 1985. Toen werden 69 Nonnetjes geregistreerd tegenover 23 nu en 2 in 1984, en van de Grote Zaagbek werden in 1985 21 exemplaren waargenomen, tegenover 13 nu en 1 in 1984.

Tendenzen die voor de gehele derde telperioden gelden, zijn de invasie van Barmsijzen, die erg duidelijk uit de verf komt en de verwachte sterke afname van wintergevoelige soorten als Do-daars, IJsvogel, Grote gele Kwikstaart en Waterhoen.

In November werden in totaal 82 Barmsijzen geteld, in December waren dat er 175 en in maart 124. Hoewel je zou verwachten dat de IJsvogel na drie achtereenvolgende strenge winters onderhand Nederland wel zou zijn uitgevroren, duikt het beestje toch elk telseizoen weer op. Het verloop ziet er tot op heden als volgt uit: November '84, '85, '86, resp.: 28, 3, 2.

December '84, '85, '86, resp.: 11, 0, 1

Maart '85, '86, '87, resp.: 0, 1, 0.

Voor de Grote Gele Kwikstaart geldt:

November '84, '85, '86, resp.: 26, 12, 1

December '84, '85, '86, resp.: 6, 1, 1

Maart '85, '86, '87, resp.: 0, 7, 1.

Voor de algemenere wintergevoelige soorten en de Roofvogels durf ik geen cijfers te noemen, omdat die nog te onvolledig zijn.

Opmerkelijk was dat in december en Maart een noemenswaardig aantal Aalscholvers op of in de omgeving van beken en afwateringskanaaltjes bij den Bosch verbleven. In december dobberde een groep van 75 exemplaren op de Empelse plas bij de Nieuwe Vliet-Hoefgraaf en 38 exemplaren vertoefden op de Hertogswetering. In maart troffen tellers 12 stuks aan op de Graafsche Raam, 4/ op de Dommel ten zuiden van den Bosch en 1 op de Hertogswetering.

Buiten de wat algemenere soorten leverde het telseizoen van '86-'87 uiteraard weer de nodige verrassingen op. Hieronder volgt een overzichtje:

Grote Zilverreiger: 1 ex. Hertogswetering (Nov.; werd hier ook al tijdens de maarttelling van '86 gezien).

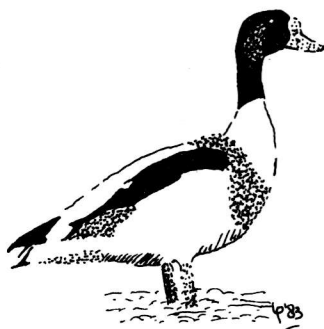
Wilde Zwaan: 1 ex. Hertogswetering (Dec)
5 ex. Budeldorplein, overvliegend (Dec)
16 ex. Soerendonks Goor (Mrt.)

Kleine Rietgans: 1 ex. Donge-Eerste Ley (Mrt.)

<u>Bergeend:</u>	13 ex. Hertogswetering (Mrt) 1 ex. Donge-Eerste Ley (Mrt)
<u>Krooneend:</u>	1 ex. IJzeren Man, Geldrop (Nov)
<u>Waterral:</u>	1 ex. Beekloop, Bergeyk (Nov.) 1 ex. Hertogswetering (Dec.)
<u>Patrijs:</u>	>30 ex. Dommel t.h.v. Boxtel, in 1 groep (Nov)
<u>Goudplevier:</u>	3 ex. Kleine Beerse (Nov.) 21 ex. Hertogswetering (Nov.)
<u>Houtsnip:</u>	1 ex. Kleine Dommel (Nov.) 2 ex. Grote Beerse t.h.v. Oirschot (Dec.) 2 ex. Beekloop Bergeyk (Mrt)
<u>Kleine B. Specht:</u>	1 ex. Grote beerse t.h.v. Oirschot (Nov.) 1 ex. Astense AA (Dec.)
<u>Klapekster:</u>	1 ex. Strabrechtse heide (Nov.) 1 ex. Strabrechtse heide (Mrt)
<u>Frater:</u>	9 ex. Hertogswetering (Nov)
<u>Fitis:</u>	1 ex. Grote Beerse t.h.v. Westelbeers (Nov)

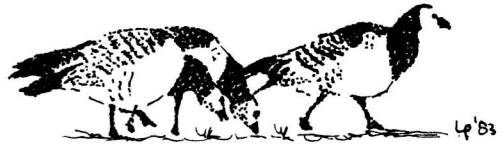
De bekendtellingen zullen nog tenminste twee telseizoenen georganiseerd worden, zodat een beeld verkregen wordt over 5 jaren. Het is echter de bedoeling dat voor november 1987 een vrij uitgebreid verslag verschijnt. Om dat te realiseren dienen alle waarnemingen die tot op heden niet zijn ingezonden uiterlijk op 01 mei binnen zijn. De gegevens worden vanaf dan door mij overgeschreven op een nieuw formulier dat door Tom Heynen speciaal voor computerverwerking is ontworpen. Alles wat buiten het inlevertermijn binnen komt kan niet meer in het verslag worden betrokken en verliest zodoende een groot deel aan waarde. Ik hoop daarom op ieders medewerking.

Lex Peeters, Marialaan 26, 5541 cd Reusel. Telefoon: 04976-2271.

Argumenten tegen kernenergie en dergelijke nonsens.

KEES HENDRIKS

Een paar jaar geleden werden van Nova Zembla afkomstige ganzen geringd. Deze Brandganzen kwamen van het kernbomterrein daar. Een gans bleek gewond te zijn en bleef langer onder de hoede van zijn belangstellende vogelaars. Na op het idee gekomen te zijn om een geigerteller bij het beestje te houden, bleek het dier hoog te scoren op de teller. Na revalidatie werd het beest met straling en al losgelaten. Of het dier nu nog leeft? Stralen doet hij vast en zeker!

Uit deze inleiding blijkt op wat voor bizarre manier radioactieve stoffen zich verspreiden. Na Tsjernobyl is de straling opnieuw voer voor discussies. Voorstanders komen met behoorlijk geraffineerde argumenten. Ik zal ze met mijn reactie erop neerpennen.

A. Kernenergie is milieuvriendelijker dan fossiele brandstof.
-Dit zou waar kunnen zijn als er 3 dingen gerealiseerd zouden worden:

1. Verwerking van hoogradioactief afval. Hetgeen op het eruit halen van het plutonium na nog steeds technisch onmogelijk is, want de uiterst radioactieve rest is nog een enorm groot probleem. Het spul staat met constante koeling op fabrieksterreinen.
2. Als er geen fouten gemaakt zouden worden.
3. Als er geen ongelukken en terroristische aanslagen zouden zijn. Kernenergie levert geen CO_2 op, de stof die voor temperatuurverhoging op aarde kan zorgen en er ontstaat ook geen SO_2 en NO_2 , de veroorzakers van zure regen. Een reaktorbrand richtte echter meer biologische schade aan in Lapland dan een jaar lang zure regen van alle Europese kolen- en oliecentrales!

B. Het geschatte aantal ongelukken zal slechts 1 per 10.000 jaar zijn, zo veilig is onze centrale!

-Veel voorstanders verdedigen hun centrale met dit rekenmirakel. We moeten ons wel realiseren dat men hiermee de kans op

een erg ongeluk bedoelt per centrale! Zelfs als dit gemiddelde klopt, ben ik er niet gerust op want binnenkort telt de wereld al 1000 centrales, zodat we iedere tien jaar een feestelijk vuurwerk kunnen verwachten. Als we echter de verzwegen ramp van Windscale, de problemen in Three Miles Island de Oeral en Tsjernobyl optellen, zitten we al ver boven het gemiddelde, gezien het aantal centrales dat we hebben. Als we ook nog de kans op vindingrijke terroristische aanslagen optellen bij de voorgeschotelde cijfers, kunnen we in plaats van een veiligheidskansberekening beter van een russische roulette spreken.

C. We kunnen niet zonder kernenergie want kolen, olie en gas raken op!

-Onzin, er is voorlopig nog genoeg en voor een kleinere hoeveelheid geld. Het smoesje van te weinig olie werd 10 jaar geleden nog geloofd.

D. Kernenergie is goedkoper!

-Onzin, het zwaar radioactieve afval moet nog verwerkt worden, hoe weet men niet maar dat het een dure grap wordt, is waarschijnlijk. Na ieder ongeluk worden de veiligheidseisen voor centrales zwaarder en de maximaal toegelaten straling in voedsel hoger, anders zou je niets kunnen eten!

E. Licht radioactief afval is niet erg gevaarlijk, ook niet als dit per ongeluk de centrale verlaat.

-Regelmatig ontsnapt er licht radioactieve stoom en dergelijke. Meteen wordt er haastig gezegd dat het geen kwaad kan. Het is echter zo dat we niet weten wat er ontsnapte en hier wringt de schoen.

Als we wisten wat er precies uitgestoten wordt, konden we meer zeggen over de gevolgen van opname door het lichaam. Als er wat licht radioactief water is ontsnapt, zeg 10 liter, dan kan de verontreiniging erin opgelost zijn. Die zal buiten in een rivier snel verdund worden. Als je nou een vis uit die rivier eet, zul je slechts een deel van de radioactiviteit die is uitgestoten binnenkrijgen. Overkomt jou dit vaak dan kunnen je organen bepaalde stoffen (die veel op -voor ons weefsel nuttige- mineralen lijken) opslaan en schade oplopen.

Bij kleine hoeveelheden is de kans op ziekte gering en zal het, in het ongunstigste geval, bij gevoelige individuen na tientallen jaren afwijkingen geven, zo ongeveer als de effecten van het leven in een streek waar de bodem uraan bevat.

De stoffen uit een centrale echter, zijn gevaarlijker, omdat er in tegenstelling tot de natuurlijke elementen uiterst geconcentreerde produkten onder zijn. Als nu weer 10 liter licht radioactief water ontsnapt dan kan het zijn dat die net zo radioactief is als de vorige 10 liter, maar nu niet door een opgeloste gelijkmatig verdeelde verontreiniging, maar door enkele splinters (hot partikels). Deze splinters kunnen de grootte hebben van 1/50ste deel van de punt achter deze zin. Sommige zijn groter andere kleiner. Hun uiterst radioactieve eigenschappen variëren ook nog. Vast staat dat deze onzichtbare stukjes reaktormetaal in staat zijn honderduizenden jaren lang slachtoffers te maken! Als je met pech net de vis eet die zo'n deeltje bevat, ga je op de bekende manier dood. Na een tijdje in een graf, of na een crematie komt het deeltje weer vrij om weer in de voedselketen te duiken. De meeste kans op overlijden heb je bij inademing van zo'n ding.

Na Tsjernobyl is elke 50 vierkante meter van Oost-Polen gezegend met zo'n kring. De kans dat men van alle normale stofdeeltjes die men binnenkrijgt van zo'n stukje grond, net het radioactieve treft, is van onbekende grootte. Het biologische effect is in cijfers nog niet uit te drukken dus. De tijd zal het leren.

Hoeveel van die hot partikels met Oostblok-produkten hierheen komen, is onbekend. Door een importverbod zijn alleen sommige voedingsmiddelen tegen te houden. Als echter van de honderd potten jam er telkens slechts 1 een hot partikel bevat, kan deze door steekproefcontroles heenglippen en dus als produkt onschuldig bevonden worden en toegestaan worden.

Op bagage en kleding van nederlandse toeristen zijn al wat van die stofjes ontdekt en hier onderzocht. Het bleken stukjes kernreaktor te zijn en niet bepaald gezonde stukjes. Dus als de radioactieve uitstoot gering is, wil dat nog niet

zeggen dat de gevaren gering zijn. Dit hangt onder andere af van de volgende vragen:

-Is de stof gelijkmatig opgelost of geconcentreerd in wat splinters?

-Betreft het kortlevende, kortbestaande stralers of langlevende? Het maakt nogal wat uit als je zoiets binnenkrijgt.

-Is de stof gemakkelijk uit te scheiden, of juist gemakkelijk opneembaar voor ons weefsel?

-Is het deeltje zichtbaar groot of heel klein?

-Gaat het om gamma-, beta- of alfastraling?

Zelfs fijn verdeelde, in water opgeloste stoffen kunnen bij een zekere concentratie slachtoffers maken. De elanden en rendieren van Noord-Europa zullen over 2 jaar hun eerste golf kankersterftes beleven dank zij de russische roulette.

Er zijn dus genoeg antwoorden te geven op de gehaaide voorstandersargumenten.

Vaak denken zelfs tegenstanders nog licht over gevolgen van kernongelukken. Om dit te illustreren eventjes een raadsel: waar komt de meeste radioactiviteit mee in de atmosfeer, de bodem en het water, met kernexplosies of reaktorbranden? Simpel antwoord. Tsjernobyl maakte in een dag meer radioactieve neerslag vrij dan de gehele geschiedenis van de kernenergie heeft voortgebracht, van Marie Curie (eerste stralingsslachtoffer en ontdekker van radioactiviteit) tot 1 dag voor Tsjernobyl.

Stel je voor dat de natriumgekoelde plutoniumreaktor van Kalkar explodeert, dan komt er een hoeveelheid radioactiviteit vrij die op zijn minst heel Noord-, West-en Middenoost-Europa onbewoonbaar maakt. Zullen wij dan asyl kunnen krijgen in een van de landen waarvan wij zoveel mensen hebben opgenomen de laatste tientallen jaren?

Overigens, van de plutoniumcentrale zou meer plutonium te winnen zijn dan er in wordt gestopt om zo het dreigend tekort van radioactieve delfstoffen op te lossen. Echter, het snelle-kweekprincipe blijkt meer plutonium te kosten dan er ontstaat. Mogelijk zal de radioactieve brandstof eerder op zijn dan kolen en olie, waarschijnlijk veel eerder dan alle

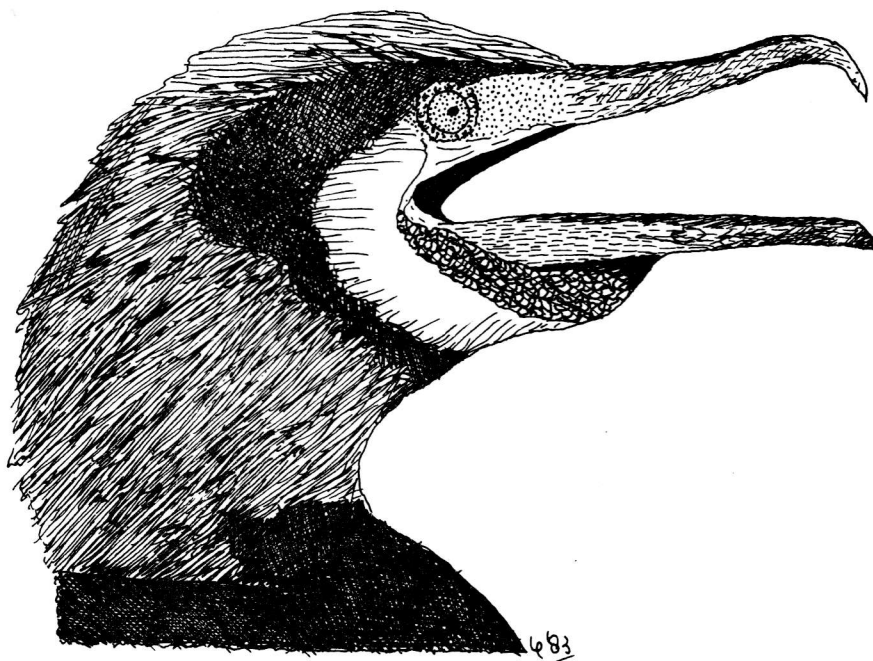
hulpbronnen. Kalkar is dus slechts een dure en gevaarlijke grap, een gewone kerncentrale met een wanstaltige afmeting. Overigens wees niet bang, er bestaat een geringe immuniteit voor straling, echter niet voor veel straling. Onze chromosomen zijn dubbele molecuul-strengen met identieke informatie. Beschadigt zo'n stralingsgebeurtenis de streng, dan komt een enzym in aktie dat de twee strengen vergelijkt, de verschillen ontdekt en de door straling ontstane schade herstelt. Dit reparatievermogen is door toediening van bepaalde chemische stoffen iets op te voeren, al kan het reparatie-enzym een massale aanval niet ongedaan maken. Hopelijk wordt Kalkar nooit gebruikt.

Ik ben wel voor kernenergie, als het veilig kan, dus ben ik nog heel, heel lang tegen!

We gaan een stralende toekomst tegemoet.

P.S.1: Er is hierover nog veel meer te schrijven.

P.S.2: Zouden trekvogels uit Oost-Polen hot partikels bevatten? Koop ook zo'n geigerteller, naast kijker en vogelgids onmisbaar voor een modern vogelaar!

NESTKASTEN KONINGSHOF 1986.

Bij de voorjaarsschoonmaak op 8 maart 1986 kwamen we al de eerste jongen van het broedseizoen tegen: van de Bosuil. De andere soorten waren toen nog lang niet toe aan broeden. Vanwege het koude voorjaar was de eerste controle ongeveer een week later dan andere jaren en dat bleek niets te laat te zijn. De controles werden gehouden op de avonden van 14 mei, 2 juni en 23 juni. Op de laatste datum zijn we halverwege weggeregend zodat de tweede helft van de laatste controle pas op 30 juni is gehouden. Bij de controles en het schoonmaken zijn Wim van de Voort, Albert met Joris en Joep, Rob met Frank, Guus en Pieter een of meerdere keren behulpzaam geweest. Verder liep ik op een van de avonden ook nog Neelie Smit-Kroes bijna tegen het lijf, maar ze bleek ergens anders voor te zijn gekomen.

De resultaten van de controles op 14 mei en 2 juni zijn in tabel 1 terug te vinden als eerste broedsels, de broedsels die daarna nog zijn aangetroffen als tweede broedsels.

TABEL 1: Totale resultaten van de nestkastencontroles op Koningshof te Veldhoven in 1986.

SOORT	1e BROEDSEL	2e BROEDSEL	TOTAAL
Koolmees	36	10	46
Pimpelmees	14	-	14
Kuifmees	2	-	2
Zwarte Mees	1	-	1
Bonte Vliegenvanger	3	-	3
Gekraagde Roodstaart	1	-	1
Holenduif	1	2	3
Bosuil	1	-	1
Totaal aantal broedsels			71
Nest van Eekhoorn			3
Nest van Wesp			2
Niet gebruikte kasten			36
Twee keer gebruikte kasten			- 11
Totaal aantal kasten			101

Het totale aantal broedsels was met 71 het laagste sinds 1976. Dat lijkt vrijwel geheel te wijten aan de terugval van

het aantal Koolmees-broedsels: met 46 is het niveau weer hetzelfde als in 1981. Als we kijken naar het aantal eerste broedsels, wat een maat moet zijn voor de omvang van de broedpopulatie, dan zitten we weer op het niveau van 1979. Het lijkt erop dat de Koolmees meer heeft geleden van de winter van 1986 dan van die van 1985. De teruggang in '85 was 5 paar ofwel 10% en in '86 daalde het aantal paren met 9 ofwel 20%.

De Pimpelmees daarentegen lijkt niets geleden te hebben en is met een toename van 3 paren weer op het niveau van 1984. De Bosuil had kennelijk ook minder moeite met de winter dan het jaar ervoor, getuige de 4 jongen op 8 maart. Dat betekent dat hij (zij) in januari de eieren gelegd moet hebben. Dat was in 1986 een wat zachtere periode. In 1985 was januari juist erg koud en toen was de Bosuil nog niet eens met de leg begonnen. Zo zien we duidelijk hoe het weer, de timing van het broedseizoen beïnvloedt.

Ook tijdens de eerste controle bleek dat nog eens, want ondanks dat we een week later waren dan in andere jaren, troffen we nog geen nesten aan met jongen. In normale jaren heeft toch gauw zo'n 25% al jongen begin mei.

Dat het broedseizoen toch niet voor alle vogels slecht was blijkt uit het broedsel van de Zwarte Mees, die vlakbij een door rupsen kaalgevreten Vogelkers woonde. Voedsel genoeg dus, hij had dan ook 12 vliegvlugge jongen. Dat is het maximale aantal wat in Elseviers Broedvogelgids wordt genoemd voor de Zwarte Mees.

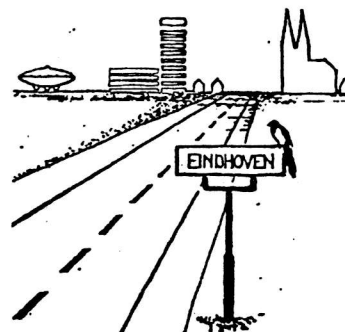
Verheugend is ook de terugkeer van de Gekraagde Roodstaart, voor het eerst weer aanwezig sinds 1982. We moeten afwachten of hij stand kan houden.

Ook in 1987 worden er weer drie avondcontroles gepland, de juiste data zullen tijdig bekend worden gemaakt. Iedereen is welkom.

Jan Wouters
nestkastcoördinator

VOGELS VAN DE STAD

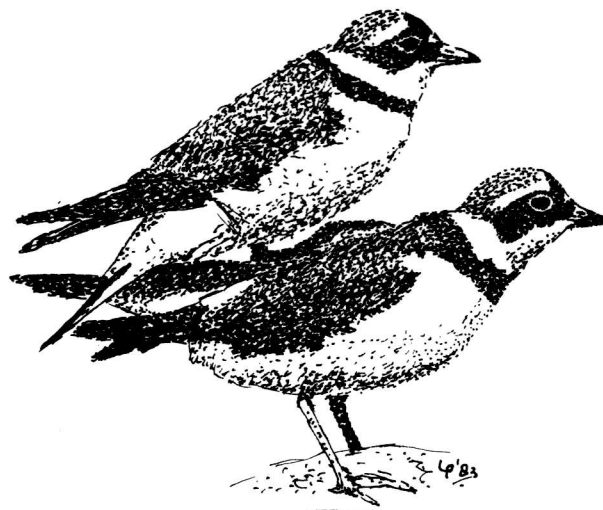
W. D. VEENHUIZEN

WAARNEMINGEN STAD EINDHOVEN.

Datum	Soort	Aantal	Plaats	Waarnemer(s)
11-02-86	Roek	11	Montgomerylaan	WV
21-02-86	Siberische Kauw	1	Bothastr./spoorlijn	WV
27-02-86	Houtsnip	1	Ooievaarsnest (foer.)	HM
02-03-86	Roek	15	rotonde K.de Groteln.	WV
28-03-86	Sperwer	1	St. Jansweg	BvdW
31-03-86	Vlaamse Gaai	2	St. Jansweg bij kerk	BvdW
01-04-86	Torenvalk	1	POC.	BvdW
03/04-04-86	Torenvalk	1	de Boudtstraat	BvdW
04-04-86	Roek	2	Kalverstr./spoorlijn	WV
11-04-86	Sperwer	1	St. Jansweg had Turkse Tortel geslagen	BvdW
12-04-86	Torenvalk	1	St. Joriskerk	BvdW
17-04-86	Steenuil	1	station Eindhoven dood- gevlogen tegen trein?	FG
19-04-86	Slobeend	1	Karpendonkse Plas	GN, WdK, WV
19-04-86	Grote Gele Kwik- staart	1♀	Orpheuslaan foeragerend bij pony	GN, WV
22-04-86	Boomklever	1	Stadswandelpark	BvdW
24-04-86	Kleine Plevier	2(♂+♀)	Doolplein baltsend	PvH
17-10-86	Buizerd	35	Aalsterweg/Motel thermiek daarna zuidwaarts	HW
18-10-86	Tjiftjaf	1	Heerbaan zang	WV

WAARNEMERS: WV: Willem Veenhuizen, HM: Henk Munsters,
BvdW: Bob van de Wijk, FG: Fred Geven,
GN: Guus Nas, WdK: Wim de Kok,
PvH: Piet van Happen, HW: Herman Wijn.

VOOR U GELEZEN.

In Ringing & Migration van oktober 1986 staat een artikel over het gedrag van Bonte Vliegenvangers tijdens de trek naar Afrika. Het is bekend dat ze daarbij de Sahara in een keer over vliegen.

Om voldoende vet voor die grote afstand te hebben moeten ze in gunstige gebieden reserves opbouwen. Spanje en Portugal fungeren daarbij als tankstation voor deze soort.

Tijdens zo'n verblijf in een gunstig gebied zijn de vogels erg territoriaal.

Het artikel beschrijft een onderzoek naar de factoren die invloed hebben op de beslissing om enkele dagen te blijven, de duur van het verblijf en de gewichtstoename als maat voor de opslag van reservevet.

Daarvoor werden in een gebied in Spanje Bonte Vliegenvangers gevangen tijdens de trek, waarna ze werden geringd en gewogen. Hun vetvoorraad werd vastgesteld en daarna werden ze weer losgelaten.

Doordat sommige vogels in de dagen erna weer werden teruggevangen kon worden vastgesteld of ze even in het gebied bleven of meteen doortrokken.

De doortrek strekte zich uit van eind juli tot half oktober met de top in augustus en september.

Het bleek dat de kans dat een vogel enkele dagen in het gebied bleef, kleiner werd naarmate er al meer gesettelde exemplaren waren. Ook werd die kans kleiner naarmate het seizoen vorderde.

Naar verhouding bleven er meer juvenielen dan adulten enkele dagen in het studiegebied hangen.

Het gemiddelde gewicht van de adulte exemplaren was hoger dan dat van de juvenielen, gerekend over blijvers en doortrekkers.

Tijdens hun verblijf namen jonge en oude vogels evenveel toe in gewicht. De gewichtstoename in de loop van het seizoen was niet ieder jaar hetzelfde. In jaren met een grotere gewichtstoename was het aandeel blijvers groter.

Hoe sneller de vliegenvangers toenamen in gewicht hoe korter ze in het gebied verbleven, zodat ze vertrokken als ze een bepaald gewicht bereikt hadden. Maar dit gold niet voor alle exemplaren.

Het gewicht bij aankomst van de juvenielen die werden teruggevangen week niet af van het gewicht van jongen die maar een keer werden gevangen. Het gewicht bij de laatste vangst was duidelijk hoger dan dat van de doortrekkers. Bij de adulten was het gewicht bij aankomst lager dan dat van de

doortrekkers en bij vertrek was het hetzelfde als dat van de doortrekkers.

Het lijkt er dus op dat de beslissing van de vogel om al dan niet te blijven afhangt van interne factoren zoals de vetreserve (juvenielen zijn lichter en blijven meer, lichte adulten blijven meer) en externe zoals het al aanwezige aantal territoriale beesten, de tijd van het jaar en de kwaliteit van het gebied (in goede jaren meer blijvers).

Uit dit onderzoek blijkt ook het belang van geschikte rustgebieden op de trekroute van trekvogels.

JAN WOUTERS.

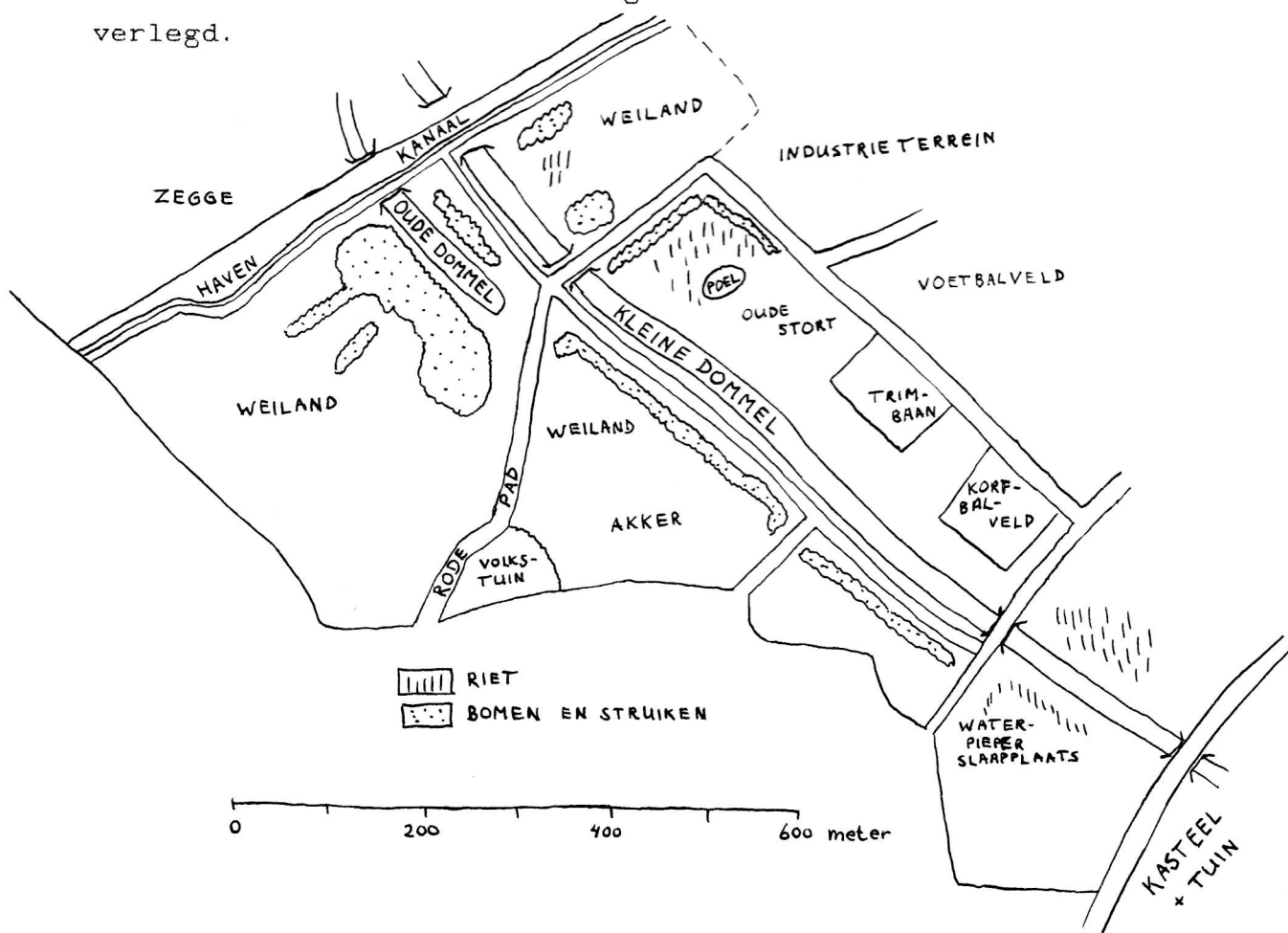

ONBEKENDE GEBIEDEN

HULSTERBROEK - SPAARPOT

Het Hulsterbroek-Spaarpot ligt in het noorden van de gemeente Geldrop met als noordgrens het Eindhovens Kanaal, met daarachter de Urkhovense Zegge (Collsche Zegge). Ten westen liggen de woonwijk Hulst en Skandia, ten oosten industrieterrein, sportvelden en woonwijk de Wielewaal, ten zuiden het kasteel met de kasteeltuin. Dwars door het gebied stroomt de Kleine Dommel.

Het is een beekdal met nog wat broekbosjes, rietveldjes, weiland, akker en natuurlijk een volkstuintje. Alleen de haven en een stuk terrein tussen Kleine Dommel en de sportvelden is droog terrein, de rest van het gebied is nat tot zeer nat. Tussen het Eindhovens Kanaal en het Rode Pad ligt een stuk oude Dommel dat via duikers nog steeds in verbinding staat met de Kleine Dommel. Begin 60er jaren dreigde de duiker, die (toen) de Kleine Dommel onder het kanaal door leidde, in te storten. Men heeft toen zo'n 100 meter oostelijker een nieuwe duiker gebouwd en dus ook de Dommel verlegd.

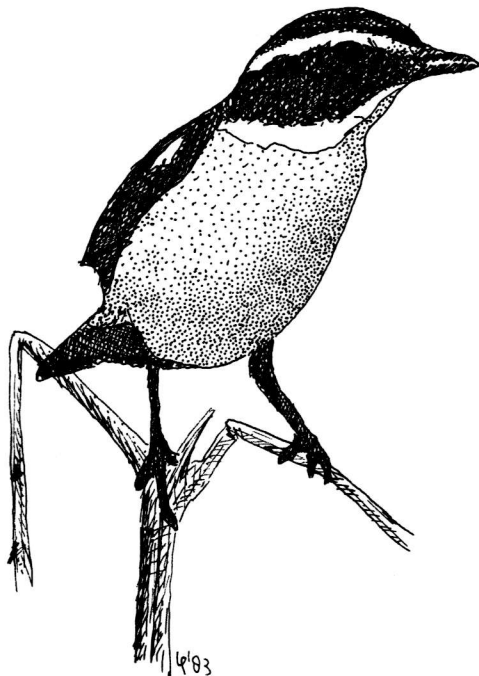

Het gebied wordt zeer druk bezocht door wandelaars, honden-uitlaters, fietsverkeer van en naar het industrieterrein, etcetera. Ondanks deze drukte, zijn er het hele jaar door veel vogels te zien (<+100 soorten). Hieronder zal ik de voornaamste broedvogels, en wat leuke soorten noemen die je ieder jaar wel ziet. Rond de oude Dommel is een slaappleats van Kauwen, Zwarte Kraaien en Roeken (enkele duizenden). Voor de strenge winter van 85/86 was er ook een slaappleats van Waterpiepers.

Voornaamste broedvogels: Grote Lijster, Zanglijster, Grasmus, Tortelduif, Zwarte Roodstaart, Nachtegaal, Boomkruiper, Tuinfluiter, Fitis, Tjiftjaf, Kleine Karekiet, Bosrietzanger, Rietgors, Waterhoen en Boerenzwaluw.

Soorten naar gelang het jaargetijde maar wel ieder jaar te zien: Blauwe Reiger, Buizerd, Blauwe Kiekendief, Sperwer, Torenvalk, Havik, Gele en Grote Gele Kwikstaart, Keep, Sijs, Kramsvogel, Koperwiek, Tapuit, Paapje, Wintertaling, Do-daars, Nonnetje, Tafeleend, Kuifeend, Brilduiker, Sprinkhaanrietzanger, Kraanvogel, Wielewaal, Kleine Bonte Specht, Houtsnip, Bokje en Waterral.

PIET VAN HAPPEN.

VOGELVARIA

LEX PEETERS

Laatste mogelijkheid tot inleveren Klapekster- en Barmsijs-gegevens.

Naar aanleiding van de oproep in de vorige Blauwe Klauwier is het inleveren van Klapekster- en Barmsijs-gegevens goed op gang gekomen. Ik begin inmiddels een aardig beeld te krijgen van het doortrekverloop van de Klapekster in het najaar van 1986 en de omvang van de Barmsijs-invasie in de Kempische regio. Teneinde in de volgende Blauwe Klauwier over beide soorten een artikel-tje te publiceren zou ik graag nog enkele aanvullingen hebben van degenen die nog geen waarnemingen hebben doorgespeeld. Het inzenden-termijn verloopt op 20 april. Bij voorbaat dank.

Lex.

Broedgeval Nijlgans in Boxtelse kerktoren.

Toen ik op zondag, 25-05-'86 thuis kwam van een P.P.D.-weekend werd ik gebeld door Jack klomp. Hij was in het bezit gekomen van vier steenuil-eieren, die gevonden waren bij de verbouwing van een boerderij. Een kennis bleek bereid om ze onder te brengen in een broedmachine. Bij aflevering van de eieren liet die ons wat pulli zien van enkele dagen oud. Hij had er grote moeite mee om ze onder naam te brengen. Wij kwamen ook niet verder dan dat het Gans- of Eend-achtigen moesten zijn. De kuikens waren afkomstig uit eieren die gevonden waren in de kerktoren van Boxtel.

Bij latere navraag bleken de Steenuileieren te zijn uitgekomen, maar de jongen hadden helaas niet langer dan enkele dagen geleefd. De kerktorenpulli waren wel voorspoedig opgegroeid. Het waren volwassen Nijlganzen geworden!

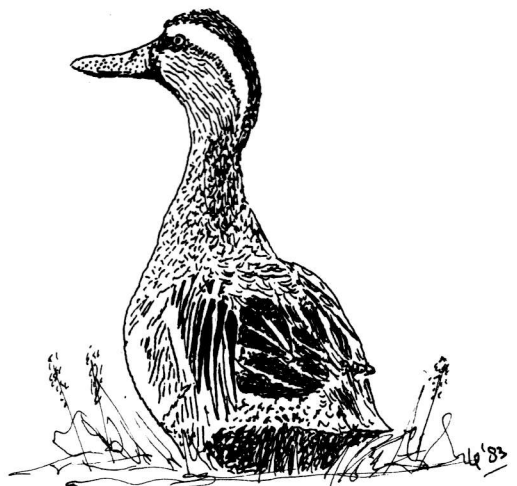
Pierre van de Wielen wist dit voorval later aan te vullen met de mededeling dat in de bewuste kerktoren reeds in 1985 een broedgeval van de Nijlgans had plaats gevonden. Uit de literatuur blijkt dat deze holenbroeders soms erg hoog hun nest kunnen hebben, maar over een soortgelijk geval als dit is tot dusverre niets gevonden. Aanvullende informatie is bij de redactie van harte welkom.

Piet van Happen.

CULINAIRE ORNITHOLOGIE

Er zijn verschillende soorten vogelliefhebbers, dat zal iedereen wel eens zijn opgevallen. Sommige mensen kijken ernaar in de natuur, anderen zetten ze in een kooitje en weer anderen eten ze het liefst op.

Fred Geven vond in een oud kookboek recepten voor het bereiden van soorten waarvan wij ons afvragen waaraan het ligt dat ze zo erg achteruit gaan. Misschien speelt dit ook een rol. Hij wil je deze recepten niet onthouden. Wie weet kan iemand er zijn/haar voordeel mee doen voor het te laat is.

TAFELEEND EN LEPELAAR

EENDERAGOÛT

Voor 1 wilde eend: 150 gr. boter (voor het braden)-
peper en zout- 2 wortelen- 2 uien- 2 sjalotten-
takje tijm- laurierblad- 1 dl. rode wijn.

* Braad de panklare eend voor $\frac{3}{4}$ gaar en haal hem dan uit de pan om hem in stukken te snijden en het vel er af te halen. Leg de stukken eend in een beboterde stoofpan en houd de stukken daarin warm.

* Maak een mirepoix van wortelen, uien, sjalotten, tijm en laurier. Voeg hieraan toe de hals, vleugels, huid en het karkas van de eend. Laat dit bruin bakken en voeg dan de rode wijn toe. Laat het $\frac{3}{4}$ opstaan. Zeef de saus, kook hem wat in en giet dan de saus bij de stukken eend in de stoofpan. Laat het vijf minuten sudderen en dien dan de eenderagoût op.

N.B. Men kan er champignons aan toevoegen en de schotel garneren met croûtons.

GEVULDE KORHOEN

1 korhoen- 150 gr. vet spek- 100 gr. ham- kruiden en specerijen naar smaak (maar in ieder geval peper, zout en nootmuskaat)- 1 ei- 1 dl. cognac- 6 jeneverbessen.

* Vul het korhoen met een farce van zijn eigen gebakken lever met vet spek, ham en kruiden, 1 eierdooier, 1 glas cognac.

* Naai de vogel dicht, zodat het vulsel er in blijft en bedek hem met de jeneverbessen. Maak het korhoen zo au-bain-marie gaar.

* Geef er confituur van blauwe bosbessen bij.

N.B. Als men rijk is, kan men er ook nog ganzeleverpastei en truffel bij doen.

GEROOSTERDE HOUTSNIP

Voor 2 houtsnippen: sneetjes wittebrood- boter om het brood te bakken- ganzelever, gelijk aan het gewicht van de ingewanden van de snip- peper, zout en nootmuskaat- 1 cl. drank naar keuze.

* De vogel panklaar maken, zonder de ingewanden er uit te halen. Lange snavel door dijnen en lichaam gestoken, repen vers spek op de vogel gebonden en aan het spit geregen. Een kwartier tot 20 minuten roosteren. Een canapé van in boter

gebakken brood maken en besmeren met een mengsel van de fijn-
gesneden ingewanden- uit de vogel gehaald als hij gaar is- en
evenveel ganzelever (of gemalen vers spek), peper, zout,
nootmuskaat en een scheutje alcohol.

N.B. Maar ik raad u toch aan om de houtsnippen zonder inge-
wanden te bereiden en zeker altijd de gal en maag eruit te ha-
len. U kunt de vogels vullen met een olijf en een wijnblad
onder het spek op de vogel leggen.

EEN ZACHT GEKOOKT PATRIJSJE OF PERDREAUX À LA COQUE

* Vul de kleine, jonge patrijzen met een farce van de fijnge-
sneden lever, hart en afval, vermengd met een beetje knoflook,
peterselie, peper en zout en truffel, als het tenminste moge-
lijk is, en verder een beetje spek en een kluitje boter.

* Naai de patrijzen dicht en wikkel elke vogel in een netel-
doekje. Maak ze dan gaar boven de stoom - als het mogelijk is
boven bouillon van rundvlees of gevogelte. Opdienen met een
wijnsaus en met champignons.

TALING

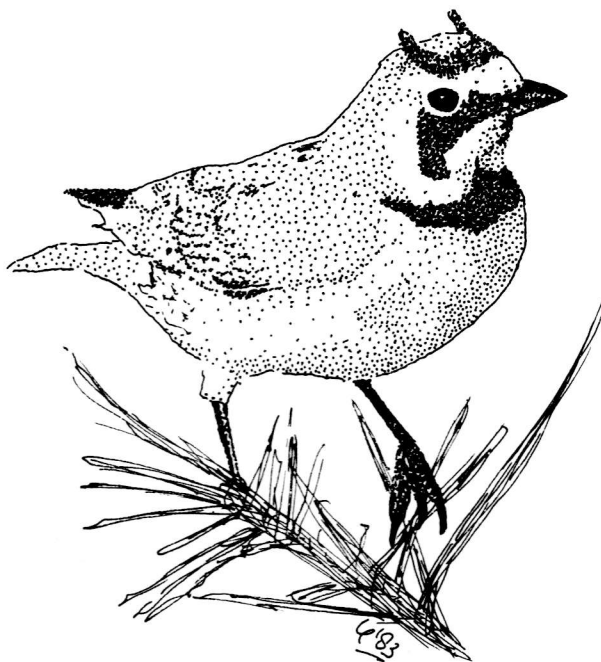
* De taling (zomertaling en wintertaling) is een klein soort
wilde eend. Talingen vliegen wat beter en lichter dan eenden,
maar gastronomisch is er niet veel verschil. Voor beide zijn
dezelfde recepten te gebruiken.

* Vergeet niet de taling met vet, vers spek te bedekken.

uit: "de echte franse keuken;" uitgeverij Bruna, Utr./Antw. 1963.

Waarnemingen Strandleeuwerik.

Afgelopen winter kende voor vogelaars een opmerkelijk verschijnsel. Op veel plaatsen in het binnenland verschenen Strandleeuwerikken, regelmatig geconcentreerd in behoorlijke groepjes. De Strandleeuwerik overwintert in Nederland gewoonlijk in de kuststreek en raakt slechts bij uitzondering in het binnenland verzeild. Een invasie-

achtig voorkomen zoals nu het geval was, is bij mijn weten nog nooit eerder in ons land geconstateerd. Over de oorzaak kan volop gespeculeerd worden. Aangezien een groot deel van Europa bedekt lag door een dik pak sneeuw ligt de onbereikbaarheid van voedsel in de gebruikelijke overwinteringsplaatsen echter voor de hand.

De Kempen kende tot de invasie slechts een handje vol waarnemingen. Afgelopen winter werden groepjes gezien in de omgeving van Valkenswaard, Leende, Steensel, Reusel en Lage Mierde. In totaal ging het om meer dan 180 exemplaren. Doordat het relatief opvallende vogels betreft, die zich zonder uitzondering ophielden op grootschalige akkercomplexen, is het aannemelijk dat zich op meer plaatsen in ons werkgebied Strandleeuwerikken bevonden. Beschik je nog over waarnemingen die geen betrekking hebben op het bevenvermelde lijstje, geef die dan a.u.b. zo snel mogelijk door aan Tom Heynen. Hij verzamelt ze voor het SOVON, maar hij zal ook een artikel samenstellen voor de Roodborsttapuit, waarin de gegevens uit Zuid-oost Brabant worden besproken.

Lex.

EEN OOGGETUIGEVEERSLAG: WAARNEMING VAN STRANDLEEUWERIKEN

Ook al kan ik vaak niet op de maandelijke bijeenkomsten zijn, ben ik nog wel een vogelliefhebber in hart en ziel. Als er vrije tijd voorhanden is, trek ik er graag op uit. Zo ook op zondag 4 januari 1987.

Met de benodigde attributen op de fiets gestapt en een route gemaakt via de Valkenswaardse Visvijvers, de Tongelreep en de Drie Bruggen. Daarbij werden de gewone winterse soorten gezien met o.a. Blauwe Reiger, Buizerd en Zwarte Specht.

De tocht ging verder naar de Stepkensberg waar ook enkele Buizerden zaten, waaronder een bijna helemaal wit exemplaar. Deze witte Buizerd vertoefte hier al zo'n jaar of drie.

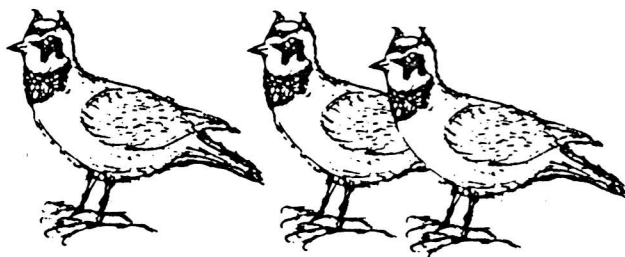
Daarna reed ik verder richting Kluizerdijk toen mijn aandacht getrokken werd door de roep van leeuweriken. Die verwachtte ik niet met die winterse temperaturen dus snel de kijker gepakt en het veld afgezocht. Eerst zag ik niets dan grote groepen Vinken, met daartussen Geelgorzen, Groenlingen en een Keep. Na wat doorzoeken ontdekte ik toch twee groepen leeuweriken.

Het waren duidelijk niet de Veldleeuweriken die je hier zou verwachten en na vlug even het vogelboek geraadpleegd te hebben bleek het te gaan om \pm 40 Strandleeuweriken. Duidelijk was de koptekening van de mannetjes te zien: lichtgele kop met zwarte wangstreep die door de ogen naar achteren en dan naar onderen verder afloopt. Ook de zwarte borstvlak was heel opvallend.

De leeuweriken waren drukdoende met voedselzoeken: kleine insecten (al zal dit wel moeilijk geweest zijn met de hardbevoren grond!) en of zaden of stukjes mais. Ook frappant was dat de groepen regelmatig opvlogen om daarna drie meter verderop weer neer te strijken en verder te gaan met fourageren.

Weer een fantastische waarneming, de eerste keer voor mij. Naderhand vernam ik van andere VWG-leden dat er in Reusel en Netersel ook gezien waren.

HARRIE DE LOUWEREN

WIST U DAT ...

- De Brabantse nachten op de jaarvergadering weer zeer lang waren.
- De bonnen gelukkig niet op de bon waren.
- Een droge bestuursopsumming inderdaad droog was.
- De biologisch secretaris uitgeroepen is tot de beste eierbakker van de VWG.
- Hij ze zeer biologisch behandelt.
- Een ei nog geen jaarvergaderingsei is.
- De bonte avond echt te bont was.
- Alle pannen tot op de bodem leeg waren.
- Dit een eer is voor de kok en zijn assistenten.
- Alleen vogelaars de ganse avond over ganzen kunnen praten zonder ongans te worden.
- Er zeer harde en taaie vogelaars bij de VWG zitten.
- Wim Jacobs en Pieter Wouters echt winterhard zijn.
- De echte Rambo in Hoogeloon zit.
- Hij de tocht maar een fluitje van een cent vond.
- Margo en Jan daar wel anders over denken.
- Alle artiesten weer in grootse vorm waren.
- Iedereen enorm veel plezier heeft beleefd aan het jaarweekend.
- Dit voor de feestcommissie een hart onder de riem is.
- De VWG in juli twaalf en een half jaar bestaat.
- Het Korhoen nog niet is uitgestorven.
- Ze bij de VWG niet weten of dit ligt aan het Korhoennummer of het nummer van het Korhoen.
- We dus maar blijven wachten.
- Er enkele inventarisatieweekends op stapel staan.
- Ze hoogstwaarschijnlijk in het Leenderbos worden gehouden.

PIET.

VOGELREVALIDATIE – CENTRA

IN DE KEMPEN E.O.:

- J.P.H. van Aerts	De Stoutheuvel 170	5632 mv Eindhoven 040 - 423942.
- P.A.J.G. Franssen	Acasiastraat 20	5616 ll Eindhoven 040 - 511587.
- J.F. Mollen	Vinklaan 5	5561 tl Riethoven 04970 - 4025.
- L.J.Th.M. Smulders	Korfvlechterwei 4	5551 sw Valkenswaard 04902 - 12196.

ADRESSEN BESTUURSLEDEN

Voorzitter:	Marco Bakermans Klaproos 17 5527 KG Hapert	04977-5862
Secretaris:	Renée Loos Lensheuvel 37 5541 BA Reusel	04976-3049
Penningmeester:	Geert Sanders J. Goossensstraat 33 5528 BD Hoogeloon	04978-2139
Biologisch secretaris:	Pieter Wouters Lensheuvel 37 5541 BA Reusel	04976-3049
Algemeen lid:	Bob van de Wijk St. Leonardusstraat 48 5614 EJ Eindhoven	040-115651

INHOUD: Jaargang 13 no. 2 (1987)

Lex Peeters	Evaluatie derde bekendseizoen.	1
Kees Hendriks	Argumenten tegen kernenergie en dergelijke nonsens.	4
Jan Wouters	Nestkasten Koningshof 1986.	9
Willem Veenhuizen	Vogels van de stad Eindhoven.	11
Jan Wouters	Voor U gelezen.	12
Piet van Happen	Onbekende gebieden: Hulsterbroek-Spaarpot.	14
Lex Peeters	Vogelvaria.	16
Piet van Happen	Wist U dat...	22